

Preek gehouden op Oudejaarsavond 2017 over Ps.90:12 - Thema: Wijs worden op Oudejaarsavond
(lezingen: Pred.1:1-11 en Ps.90)

Gemeente van Christus,

1. Ik heb als thema boven deze preek gezet: Wijs worden op Oudejaarsavond. Maar je kunt je afvragen of dat wel een goed thema is. Want Oudejaarsavond, is dat niet de avond van de dwaasheid? (**dia 1**)

Stel u een man voor, die gaat naar de pinautomaat, en haalt er een hele stapel bankbiljetten uit. En vervolgens loopt hij naar huis, en onderweg pakt hij telkens een biljet van de stapel, en gooit hem weg. Dan zou je toch zeggen: die man is niet helemaal in orde. Maar op Oudejaarsavond is dat de gewoonste zaak van de wereld. Het enige verschil is dat wat je weggooit 'knal' of 'flits' zegt, en daarmee is het weg. Maar er worden zelfs spaarpotjes van kinderen voor aangesproken.

En vroeger - in onze tijd zie je dat wonderlijke gebruik wat minder - was Oudejaarsavond de avond van het slepen. Dan gingen groepen door het dorp, en als ze ergens iets zagen staan, dan namen ze dat mee en zetten het een paar huizen verder weer neer. En op Nieuwjaarsdag zag je de eigenaren van de spullen het allemaal weer terugzetten. Is het geen dwaasheid?

Of neem wat wij op Oudejaarsavond nuttigen. Aan het einde van het jaar zijn er heel wat mensen, die op de weegschaal zien dat er wat pondjes afkunnen, en ze nemen zich heilig voor daar in het nieuwe jaar wat aan te doen. En wat doen ze dus op Oudejaarsavond? Dan zetten ze de frituur aan en ze eten bollen en flappen die druipen van het vet.

Ze zeggen weleens tegen mij: Gaat dominee vannacht ook naar de tent? Ik kijk ze dan vragend aan: Waarom? Nou, zeggen ze dan: Om elkaar Nieuwjaar te wensen. Maar ik kan op een afstand al horen hoe dwaas dat is: de muziek staat er zo hard, dat je om iets tegen iemand te zeggen in staat moet zijn om te liplezen, want verstaan kun je elkaar niet.

En zo kan ik doorgaan over brandende autowrakken en over gestolen monumenten, en morgenochtend zijn er vast weer een aantal mensen die wakker worden in een politiecel om zich verwaasd af te vragen: wat kan er gisteravond zijn gebeurd, want ze waren zo dronken dat ze er geen idee meer van hebben. Al die dwaasheden horen bij Oudejaar. Hoe kun je dan wijs worden op deze avond?

2. Wel, ik ben blij dat u vanavond naar de kerk bent gekomen. Misschien kan het een tegenwicht zijn. Want onze tekst heeft het over wijsheid: "Leer ons zo onze dagen tellen, dat wijsheid ons hart vervult". Dat kan dus ook: zo stilstaan bij de tijd, dat we er wijzer van worden.

En als u wilt weten wat die wijsheid is - wel, dan kunnen we terecht bij Prediker in de Bijbel (**dia 2**). Dat was een hele wijze man. Hij heeft naar het leven gekeken, hij heeft van alles gedaan, maar onderwijl had hij een zoekende geest. Hij zocht naar wat hij kon leren.

Ik heb u net de eerste zinnen van zijn boek laten horen. Maar eigenlijk had ik heel zijn geschrift moeten voorlezen - maar dan had u gedacht: Dominee maakt het zich vanavond wel wat makkelijk. Maar als u nu vanavond iets nuttigs wilt doen, dan zet u vanavond de Oudejaarsconference af, en dan leest u dit Bijbelboek - ik weet wel, het is dwaas om u dat voor te stellen, maar toch zit er wijsheid in!

Al wordt u er misschien niet direct vrolijk van. "Lucht en leegte, zegt Prediker, lucht en leegte, alles is leegte". Dat is zijn conclusie. Hij is op zoek gegaan naar de zin van de dingen. Hij wilde weten: waar heb je nu écht iets aan? En zijn conclusie is: ach, alles vergaat. Alles heeft zijn tijd, en de tijden wisselen elkaar af. Vandaag ben je blij en morgen ben je weer somber. Vandaag denk je: ik heb het gemaakt, en morgen weet je dat het niet zo is. En zo gaat het van generatie naar generatie. De een is gelukkiger dan de ander, maar niets houdt stand.

Nu heeft Prediker ook nog wel wat positiefs te melden gelukkig - hij is ook de man van het genieten - maar dan moet u zijn boek zelf maar lezen. Maar de grondtoon is: een diep besef dat alles vergaat. En dat klinkt ook mee in onze tekst. Je dagen tellen, dat is stilstaan bij de gang van het leven, bij het vergaan, bij de eindigheid.

Maar daar valt wat te leren, zegt onze tekst, iets dat ons hart kan veranderen. En dat wil ik u vanavond proberen mee te geven. Er zijn lessen te halen uit het stilstaan bij de tijd die verstrijkt.

3. Laat ik u vanavond vijf lessen meegeven. En ik hoop dat u daar wijzer van wordt. De eerste les is: **(dia 3)** alles gaat voorbij. Dat is de toon die door heel deze Psalm klinkt. "De tijd draagt alle mensen voort op zijn gestage stroom; ze zijn als gras, door zon verdord, vervluchtigd als een droom." Onherroepelijk gaat de tijd verder. Daar kunnen wij niets aan veranderen. En onderweg valt er van alles weg. Natuurlijk, er zijn ook dingen die ontstaan, dingen die groeien, dingen die tot bloei komen. Maar over alles ligt het lot van de tijdelijkheid.

Alles gaat voorbij. Dat betekent: heel veel dingen, die zijn betrekkelijk. En voor sommige dingen is dat verdrietig, en voor andere heel gelukkig. Want ook donkere dingen blijven niet. We moeten dingen achterlaten (dat is wat treurig), maar we kunnen ook dingen achter ons laten (en dat is soms een zegen). Het is wijs om je niet te veel te hechten aan wat is geweest. Het is de kunst om met de stroom mee te gaan, in het nu te leven. Niet dat je blij hoeft te zijn met alles. Dat is onze Psalm ook niet. Maar wijze mensen zijn wel realisten. Ze zien de vergankelijkheid onder ogen.

Want - en dat is de tweede les - **(dia 4)** wij zijn geen goden. Dat verbeelden mensen zich soms wel. En ergens zit het in ons allemaal: we kunnen ons niet voorstellen dat wij niet eeuwig zijn. De mens op aarde, die denkt dat hij de baas is, dat hij het leven naar zijn hand kan zetten. Maar als we dan onze dagen tellen, en denken aan onze eindigheid, dan weten we dat dat niet waar is. Er wordt in onze tijd veel gepraat over het dikke ik. Daar bedoelen ze mee, dat we ons inbeelden dat alles draait om mij en wat ik wil, en als dingen zo niet gaan dan worden we boos en ongelukkig. We zien vooral onszelf, en de ander valt in het niet. Wel, een probaat geneesmiddel zou kunnen zijn: onze dagen tellen. Want daar word je nederig van. We zijn veel minder belangrijk dan we denken. De kans dat ze over honderd jaar nog aan u of mij denken is niet heel erg groot. We zijn gewone schepselen, die er even mogen zijn, zeventig, tachtig jaar als we geluk hebben, en dan is het gedaan. We zijn voorbijgangers op aarde.

En daar zit ook iets donkers in. Want achter die vergankelijkheid zit deze waarheid: **(dia 5)** wij zijn zondaars. Dat proeft onze psalm vooral, en geeft er een donkere toon aan. In het voorbijgaan van het leven proeft de maker van dit lied Gods toorn. Hij weet dat God bij ons leven voelt: dit kan niet blijven. Het is niet geschikt om altijd te duren. Onze psalm wordt verbonden met Mozes - of hij nu door Mozes is geschreven of hem op het lijf is geschreven, daar twisten de uitleggers over. Maar deze les kun je ook heel goed leren als je Mozes in gedachten hebt. Hij was de leider van een volk, dat hij voorging uit het slavenhuis naar het beloofde land. Maar de bevrijden uit Egypte zijn onderweg gestorven, en daar hadden ze het naar gemaakt. Ze waren dor hun ongeloof en hun gemor tegen God voor het beloofde land niet klaar. En zelfs Mozes, hij heeft het alleen uit de verte gezien - waardoor? Door de zonde, omdat hij God de eer niet gaf.

Het tellen van onze dagen leert onze deze les: wij verdienen de eeuwigheid niet. We dragen mee en doen mee aan het kwaad van de mensheid. Daarom delen we het lot van de sterfelijkheid. En dat leert ons, dat zondigen niet iets onschuldigs is. Je kunt het niet wegpraten. Het werkt door in onze eindigheid.

En zo leren wij de vreze Gods **(dia 6)** - dat is les 4. De vreze Gods is het begin van de wijsheid, dat kom je een aantal keren in de Bijbel tegen. Wat is die vreze Gods? Het is niet: bang zijn voor God. Angst drijft je uit elkaar. Angstige mensen, die gaan op de loop. Daar

worden we niet beter van, zeker niet tegenover God. Nee, die vreze, dat is: ontzag. Dat is de erkenning van Gods grootheid. En dat trekt ons juist naar Hem toe. De ware wijsheid, die begint als we leren zeggen: Here God, U hebt gelijk! Want U bent God, en wij zijn het niet. We moeten uw weg leren gaan, want uw weg is eeuwig! Een leven zonder God, dat is lucht en leegte. Dat vergaat en houdt geen stand. Dat heeft ook uiteindelijk geen blijvende waarde. Maar bij God is het anders. Hij blijft, en het zijne blijft. En daarom: als onze weg zijn weg wordt, dan zijn we bezig met wat de vergankelijkheid overwint. Dan begint de hoop te sprankelen van een eeuwig leven.

En zo leert het tellen van onze dagen ons, dat we ons heil mogen zoeken bij God (**dia 7**). Dan kijken we naar de dagen die gingen, en we denken aan de dagen die misschien nog komen, en dat brengt ons bij God. Here, u ziet onze zonden. U kent onze gebreken. Maar wees ons genadig, en laat ons niet vallen, als onze dagen voorbijgaan. Want de echte wijsheid, die begint bij het gebed, dat vraagt naar God en verlangt naar zijn redding. En daar mogen we ook op hopen, niet omdat we er recht op hebben, maar omdat God zich heeft aangeboden om onze toevlucht te zijn. Kom bij Mij, eindige mensen, en Ik wil je eeuwig leven geven. Ik wil van jou iemand maken die blijft, die deelt in de eeuwige dingen. Het aardse gaat voorbij, en wij mensen moeten dit leven op een dag loslaten. Maar dan is het God, die ons draagt en behoudt.

4. Dat is de wijsheid, die we op deze avond ons eigen mogen maken. En die wijsheid, die mag indalen in ons hart (**dia 8**). "Leer ons zo onze dagen tellen, dat wijsheid ons hart vervult". Want dat is de plek, waar ons leven vorm krijgt. Daar zit niet alleen ons begrijpen met de hersens, maar ons voelen, ons doorleven, onze overgave. Vanuit het hart, ons diepste zelf, komen onze daden voort. Daar zijn we echt wie we zijn. En als daar de wijsheid woont, dan verandert het ons leven (**dia 9**). Er zijn heel veel dwaze dingen op aarde. Er is grootheidswaan, er is het dikke ik, er is de illusie dat wij ons eigen leven kunnen maken.

Maar een wijze, die heeft het ontzag voor God in zijn hart. En die weet, dat hij afhankelijk is van Hem. En daarom denkt hij bij de stappen die hij in zijn leven zet: wat is de weg van God? Prediker eindigt zijn boek: "Alles wat je hebt gehoord komt hierop neer: heb ontzag voor God en leef zijn geboden na. Dat geldt voor ieder mens." Want het laatste woord is uiteindelijk aan God, de Eeuwige. Wij zijn maar mensen. Maar als we ons zijn kinderen mogen noemen, dan tilt Hij ons leven naar de eeuwigheid. Dan is de toorn voorbij. En wij zullen leven, voor altijd.

Amen.

- dia 1 De dwaasheden van Oudejaarsavond
- dia 2 De wijsheid van de Prediker
- dia 3 Wat je door het tellen van je dagen leert:
les 1: alles gaat voorbij
- dia 4 Wat je door het tellen van je dagen leert:
les 2: wij zijn geen goden
- dia 5 Wat je door het tellen van je dagen leert:
les 3: wij zijn zondaars
- dia 6 Wat je door het tellen van je dagen leert:
les 4: heb ontzag voor God
- dia 7 Wat je door het tellen van je dagen leert:
les 5: zoek je heil bij God
- dia 8 Een wijs hart
- dia 9 Een wijs leven